

Reflector-methode populair

Uit welke catechesemethoden krijgen jongeren les? Hoe worden deze gewaardeerd? Een rondgang langs een twintigtal hervormd-gereformeerde gemeenten.

Tineke van der Waal is eindredacteur van De Waarheidsvriend.

Gingen eeuwenlang op Nederlandse bodem de catechismus en de Nederlandse Geloofsbelijdenis tijdens het catechese-uur open, vandaag worden allerlei op deze tijd toegespitste methoden gebruikt. Al dan niet met beamer en filmfragmenten, met of zonder dominee. De redactie van *De Waarheidsvriend* deed een klein veldonderzoek naar de in gebruik zijnde catechesemethoden. Een twintigtal predikanten – van Amersfoort, Dordrecht, Delft en Rotterdam tot Lopik, Kockengen, Ameide en Emst – beantwoordde een reeks vragen. Wat zijn de sterke punten van de gekozen methode, wat de verbeterpunten? Hoe wordt het catechese-uur ingevuld? Wat doet het met jongeren? Dit als aanloop op een reeks artikelen over de catechese.

Hiaten

Over de diverse methoden worden veel lovende dingen gezegd. Toch blijkt een enkele predikant zelf lesmateriaal te hebben ontwikkeld. En dr. J. Kommers uit Lelystad schrijft: 'Voor mij heeft elke methode hiaten. Catechesemethoden gaan ervan uit dat de catechisant ook wat moet leren. Hij leert wel gaandeweg, maar hoewel telkens huiswerk wordt opgegeven, is dat bij de meesten iets wat niet gebeurt. Het meenemen van de Bijbel en het catechisatieboekje geeft al problemen. Het feit dat thuis geen stof meer wordt geleerd, maakt het voor de catecheet steeds moeilijker om de leerstof bijbels te onderbouwen.'

Deze verkenning is de eerste bijdrage in een reeks artikelen over de catechese. Over twee weken een inhoudelijke analyse van de diverse catechesemethoden die in het achterland van de Gereformeerde Bond in gebruik zijn.

Toch blijken de meeste predikanten aan de slag te gaan met een bestaand leerboek. Het meest vaak wordt genoemd *Reflector* van dr. M. van Campen (uitg. Boekencentrum, Zoetermeer). 'Ik heb al vele boekjes gebruikt, vaak elk jaar weer een ander. Deze methode bevat me het best', laat een predikant weten. Een kleiner aantal gebruikt *Leren om te leven* van ds. P. van der Kraan (eindred., uitg. Groen, Heerenveen) of *Leer ons geloven* (uitg. Centrum voor Catechese/HGJB, Bilthoven). Eén predikant liet weten te werken met *Follow Me* van ds. W. Markus (uitg. Centrum voor Catechese, Bilthoven), in combinatie met *Geloven gaat verder* van J. Eschbach voor de belijdeniscatechisanten.

Beamer

De invulling van het catechese-uur verschilt van plaats tot plaats. Duidelijk onderscheid tussen bijvoorbeeld stad en platteland is niet aantoonbaar. Redelijk wat gemeenten kiezen voor een centrale uitleg door de predikant, waarna de catechisanten in kleinere groepjes onder leiding van een mentor verdergaan. Over deze vorm schrijft een predikant:

'Door de mentorcatechese wilde men proberen de jongeren meer te betrekken bij de catechese. De beslissing was in de vacaturetijd genomen. Voor mij was het nieuw. Ik ben er inmiddels enthousiast over geworden. Ook het gebruik van de beamer in de oudere groepen brengt de stof voor de jongeren dichterbij.'

Een gemeente als Dirksland heeft ook voor mentoren gekozen, maar dan voor de jongste groepen in de

vorm van huiscatechese, waarbij de catechisanten de predikant dus niet zien. 'Per leerjaar worden ze verdeeld in groepjes van acht tot tien personen, die onder leiding van één of twee mentoren gedurende

het hele seizoen bij een van de mentoren thuis catechisatie krijgen.'

Duocatechese

De schrijver van de *Reflector*-methode, dr. M. van Campen, werkt momenteel zelf in de vorm van wat hij duocatechese noemt: kleine groepen met twee catecheten van wie er één catechese-assistent is.

'Op deze wijze leiden we gemeentelieden op tot het zelfstandig functioneren in de catechese.' Door de kleine groepen bestaan er volgens ds. Van Campen geen ordeproblemen en bovendien bieden ze de jongeren het gevoel van veiligheid, waardoor er vrij gemakkelijk een open gesprek ontstaat. Probleem kan wel zijn dat het niet eenvoudig is gekwalificeerde gemeentelieden te vinden die kunnen helpen in de catechese. Punt is ook dat basale kennis van de Bijbel nogal eens ontbreekt. 'In prediking (doopdiensten) en kringwerk (geloofsopvoeding) proberen we ouders te stimuleren en te helpen.'

Uit het hoofd leren

Ook al zou deze tijd pleiten voor de meer persoonlijke benadering, uit ons onderzoekje blijkt het merendeel toch voor de klassieke vorm gekozen te hebben: de predikant doceert, met altijd wel ruimte voor gesprek en discussie, maar met nadruk op uitleg. Een enkele keer moet de catechisant ook iets leren, wat voorafgaand aan de volgende les wordt overhoord.

Over het leren schrijft een predi-

kant: 'Wat me hindert, is dat het niet meer mogelijk is om de klok terug te draaien en de jongeren structureel dingen uit het hoofd te laten leren. Dat kan gewoon niet meer in onze volkskerk, en dat is een groot manco. Ik probeer dat te ondervangen door toch wel zeer relevante gedeeltes als Zondag 1, 7, 23 nog wel enigermate te laten leren en overhoren. Maar dat staat haaks op de gegroeide cultuur van discussiëren die over ons heen is gekomen en die je maar slechts zeer ten dele kunt terugdraaien.' Een collega zoekt juist meer aansluiting bij de scholen: 'De vraag die mij bezighoudt, is: jongeren leren op school zelfstandig te werken, de rol van de leraar is veranderd – meer begeleiden dan doceren. Wat betekent dit voor de catechese? Zouden methoden daar meer rekening mee moeten houden?'

Plussen en minnen

Elke methode heeft haar plussen en minnen. Worden van *Leren om te leven* en *Reflector* de bijbelse oriëntatie en de bijbelse gegevens geprezen, bij *Follow Me* is dat de aansluiting bij de leefwereld van de catechisant en bij de 'HGJB-methode' *Leer ons geloven* de keuzevrijheid die er per les is. Bij de laatste drie leerboeken krijgt ook de actualiteit een plus.

Iedere methode leent zich voor inhoudelijke verbetering. Ik geef enkele signalen door, wat geen algemeen aanvaarde conclusies zijn.

Voor *Reflector* is de aanbeveling onder andere: dieper op de stof ingaan, actualiseren, meer aandacht voor het belijden van de kerk en minder voor maatschappelijke onderwerpen. Nadeel van de HGJB-methode wordt gevonden dat één les twee catechese-uren beslaat, en van *Leren om te leven* dat de methode erg vol is met gegevens en dat sommige stukken van de leer duidelijker vanuit de Schrift opgebouwd zouden kunnen worden.

Ook didactisch gezien kan het hier en daar beter. Nadeel van *Reflector* zou bijvoorbeeld zijn dat er soms in één les verschillende lesdoelen door elkaar lopen, dat de stof soms ver bij de leefwereld van de catechisant afstaat, dat de leesstukjes soms lang en de vragen te discussiegericht zijn.

Over *Leren om te leven* wordt gezegd dat het taalgebruik niet dat van de catechisant is, dat de voorbeelden niet aanspreken en de bespreking van de heilsorde dogmatisch en te weinig geloofsmatig naar de catechisanten toe is. De methode van de HGJB en *Follow Me* vragen volgens de respondenten om een update.

Allergisch

Ook al zijn er altijd verbeterpunten, toch is elke predikant in het algemeen positief over de methode waar hij voor heeft gekozen. Maar is dat bij catechisanten ook zo?

'Mijn catechisanten zijn allergisch voor boekjes. Ze ervaren die snel als schools. De catechisanten staan positief tegenover een vrije omgang met *Reflector*.' Een predikant die deze methode ook gebruikt: 'De catechisanten houden van heel praktische onderwerpen.' Een derde: Ik merk dat ze vooral ophoren als de Bijbel echt opengaat en aan hun eigen leven raakt. Het slechts doorgeven van grote woorden en waarheden (overdracht van kennis) komt niet over; ze dwalen dan snel af.' Een collega met ervaring met *Leer ons geloven* van de HGJB: 'Ik denk dat ze het saai vinden. Maar ik vrees dat ze dat van nagenoeg alle methodes vinden.'

16+

Bijna alle respondenten ervaren dat het veel catechisanten aan motivatie ontbreekt. Toch is er ook herkenning in wat ds. E. Versluis uit St. Annaland meldt: 'Je merkt dat catechisanten bij het ouder worden steeds meer met vragen komen die hen bezighouden. Het groepje van 16+'ers is dan ook positief ingesteld. Je merkt vanaf die leeftijd dat ze wel degelijk wat hebben meegenomen van voorgaande jaren.'

Tineke van der Waal

W.J. van Asselt

Johannes Coccejus.

Uitg. De Groot Goudriaan, Kampen; 144 blz.; € 14,90.

Op de theologie van Coccejus, die het verband tussen God en mens de sleutel noemde om de Bijbel te verstaan, promoveerde dr. W.J. van Asselt. De oud-docent kerk- en theologie-geschiedenis in Utrecht verzorgde nu een deel over hem in de serie *Inleiding met kernteksten*.

Drs. H.J. Hooglander e.a.

Goedgezinde politiek.

Uitg. Guido de Brèsstichting, Gouda; 125 blz.; € 8,95.

Een boekje van het SGP-studiecentrum over Nederlands gezinsbeleid in Europees perspectief. De plaats en betekenis van het gezin in de Nederlandse wetgeving wordt onderzocht en vergeleken met andere Europese landen.

Eginhard Meijering

Van Irenaeus tot Barth.

Uitg. Kok, Kampen; 112 blz.; € 24,90.

Derde, herzien druk van de studie waarin de Leidse oud-lector in de theologiegeschiedenis een beeld van het gedachtegoed van achttien grote denkers uit de kerkelijke theologie geeft. Deze nieuwe editie bevat meer voetnoten én besteedt meer aandacht aan de personen achter de denkers. Onder hen Athanasius, Melanchthon, Schleiermacher, Bavinck en Barth.

John Townsend

Lastpakken en leegzuigers.

Uitg. Kok, Kampen; 112 blz.; € 12,50.

De auteur, klinisch psycholoog, schreef dit boek voor mensen die inzicht in lastige mensen willen en hulp bij moeilijke contacten zoeken. Een praktisch boek.

André F. Troost

Alleen bij U. Dagboek bij de psalmen.

Uitg. Boekencentrum, Zoetermeer; 372 blz.; € 19,90.

Hij behoort tot de dominees met een eigen website: ds. A.F. Troost. Dat mag, als je bijna zestig titels op je naam hebt. Eerder verzorgde hij vier dagboeken, nu verscheen van de dominee uit Heusden een dagboek bij de psalmen. Voor hem zijn de psalmen 'het manna van de kerk'. Voor óplezing in deze bundel elke dag een stukje van de 150 psalmen.

L.J. van Valen

Thomas Boston.

Uitg. De Groot Goudriaan, Kampen; 187 blz.; € 14,90.

In de serie *Inleiding met kernteksten* schreef L.J. van Valen, kenner van de Engelse en Schotse kerkgeschiedenis, een deel over Thomas Boston, bekend vanwege zijn *Viervoudige staat*. Boston wordt beschouwd als een bekende vertegenwoordiger van het rijke gedachtegoed van de Schotse vroomheid.

Greetje Witte-Rang

Geen recht de moed te verliezen.

Uitg. Boekencentrum, Zoetermeer; 659 blz.; € 29,50.

Deze studie van de theologe Greetje Witte gaat in op leven en werk van dr. H.M. de Lange (1919-2001), die in de kerken lange tijd actief was in de doordiening van samenlevingsvragen. Na een uitvoerig biografisch deel beschrijft de auteur de waarde van De Lange's inbreng in de oecumene over sociaal-ethische thema's.

PJV